

**Πρόγραμμα Ενδοϋπηρεσιακής Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών,
Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων και εκπαιδευτικών
Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής**

**Επιμορφωτικό σεμινάριο
«Διδάσκοντας την Ελληνική ως δεύτερη
γλώσσα στο Δημοτικό Σχολείο»**

**21-22 Μαρτίου 2014, Λευκωσία
16-17 Μαΐου 2014, Λεμεσός**

ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ, ΠΡΟΟΔΟΣ, ΕΥΗΜΕΡΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

SOLIDARITY FUNDS

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

ΔΡΑΣΗ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στο δρόμο για το σχολείο Γλώσσα Β΄ Δημοτικού

Ταξίδι στον κόσμο της γλώσσας

1

Η Χαρά, ο Αρμπέν, ο Λουκάς και η Γαλήνη μένουν στην ίδια γειτονιά και κάνουν πολλή παρέα. Όλο το καλοκαίρι έπαιζαν μαζί. Από αύριο όμως; Αύριο αρχίζει ξανά το σχολείο. Ευτυχώς που και οι τέσσερις θα είναι στην ίδια τάξη...

Χαρά: – Λέτε να έχουμε δάσκαλο ή δασκάλα;

Λουκάς: – Εγώ θέλω να έχουμε την περσινή μας δασκάλα. Θυμάστε τι ωραία που περνούσαμε στο σχολείο;

Γαλήνη: – Θυμάστε το παιχνίδι των κομμένων λέξεων που μας έμαθε η δασκάλα μας; Το παίζουμε; Θα λέμε τις λέξεις τραγουδιστά...

Χαρά: – Ξεκινώ εγώ! Θα λέω μια λέξη και θα την κόβετε σε μικρότερα κομμάτια. Αυτός που θα την κόβει πρώτος θα λέει μια άλλη, δική του λέξη! Ξεκινώ: «γατάκι».

Αρμπέν: – Γα - τά - κι! «Μολύβι».

Λουκάς: – Μο - λύ - βι! «Παγωτό».

Γαλήνη: – Πα - γω - τό! «Παπαγάλος».

Χαρά: – Πα - πα - γά - λος!

Θέλετε να συνεχίσετε το παιχνίδι;
Για να σας βοηθήσω, σας δίνω μερικές λέξεις:

Μια διδακτική πρόταση

- Ημιαυθεντικό κείμενο: *Το παλιό μου σχολείο* (βλ. επόμενη διαφάνεια)
- Έμφαση στη χρήση του αορίστου, αφόρμηση από απλό κείμενο που χρησιμοποιεί τα βοηθητικά ρήματα *έχω* και *είμαι* στον αόριστο (σταδιακή εξοικείωση με την έννοια της συνοπτικής παρελθοντικής πράξης)
- Άσκηση κατανόησης γραπτού λόγου

Μια διδακτική πρόταση

Το παλιό μου σχολείο

Κείμενο

Ερώτηση κατανόησης

α. Διάβασε το διάλογο.

- Ήταν ωραίο το παλιό σου σχολείο;
- Ναι, αλλά ήταν μικρό. Είχε μόνο 85 μαθητές.
- Πιο καλά είναι τα μικρά σχολεία.
- Ναι, αλλά ήταν πολλά παιδιά σε κάθε τάξη.
Στη δική μου τάξη ήμασταν 32 μαθητές.
Το σχολείο είχε μόνο τρεις τάξεις.
- Ήταν παλιό το κτίριο*;
- Πολύ παλιό. Εμείς είχαμε την πιο καλή αίθουσα*.
Οι άλλες αίθουσες ήταν χάλια. Αλλά το σχολείο
ήταν καθαρό, όχι όπως αυτό που είμαστε τώρα.
- Δε μου το ζωγραφίζεις;

γ. Ποιοι μιλάνε; Βάλε ένα / δίπλα στο σωστό.

- δάσκαλος και μαθητής
- δύο φίλοι
- γονιός και παιδί

Παράλληλες δραστηριότητες

Στόχος: να κινητοποιηθεί ο συναισθηματικός κόσμος των μαθητών

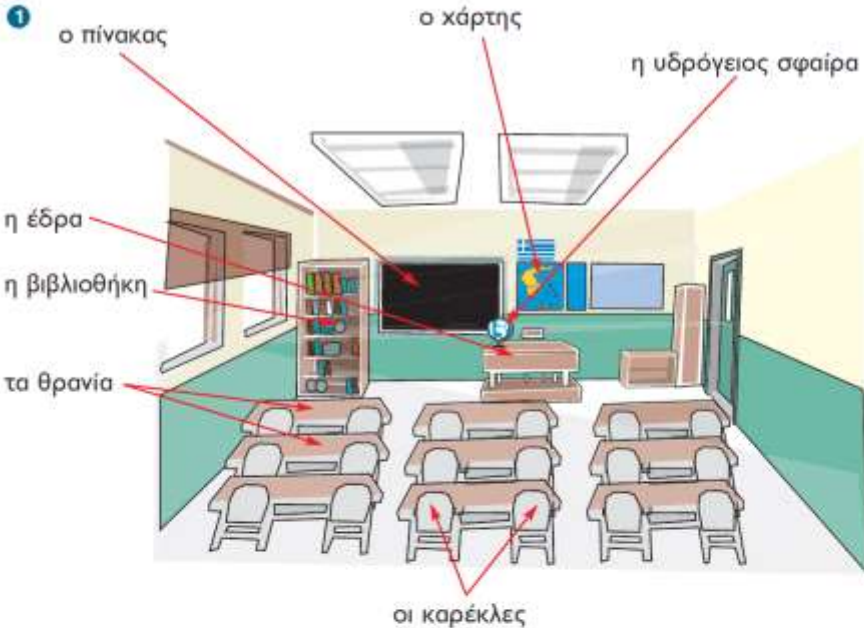
είχα / ήταν - το σχολείο παλιά

Β. Ζωγράφισε το παλιό σου σχολείο

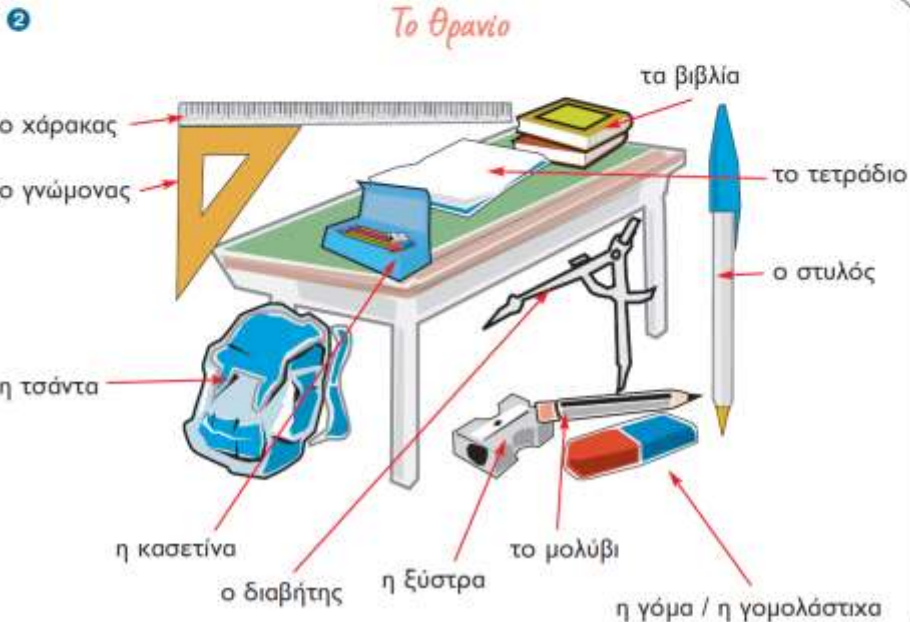
Το παλιό μου σχολείο

Διδασκαλία λεξιλογίου

- Πρόσληψη και εμπέδωση του λεξιλογίου με τη χρήση λεξικού, θεματική ενότητα «Η εκπαίδευση» Υποενότητες «Η τάξη, οι δραστηριότητες στην τάξη, τα μαθήματα» (βλ. παρακάτω)
- Διδασκαλία εκφράσεων: *σβήνω τον πίνακα, παίρνω καλούς βαθμούς, σηκώνω χέρι στην τάξη, παρουσιάζω μία εργασία, δίνω εξετάσεις κλπ* (βλ. τάξεις αντικειμένων «... σημασιολογικά και συντακτικά ομοιογενή σύνολα ουσιαστικών που μας επιτρέπουν να περιγράψουμε με μεγάλη ακρίβεια τις λεξικές μονάδες, π.χ. η τάξη αντικειμένων των **ενδυμάτων** περιλαμβάνει ουσιαστικά όπως *παντελόνι, φούστα, ζακέτα, παλτό* κτλ, των **επαγγελματών** περιλαμβάνει ουσιαστικά όπως *υδραυλικός, τσαγκάρης, μαραγκός, ηλεκτρολόγος*, των **φρούτων** κτλ. Κάθε τάξη προκύπτει από την εφαρμογή μιας σειράς συντακτικών και σημασιολογικών κριτηρίων» (Gross: 1994, Γαβριηλίδου: 2003).

Διδασκαλία λεξιλογίου

Η χλώσσα

1

Το πεζό κείμενο

Η εκδρομή του Δημητρώ ο τίτλος

η παράγραφος

Σήμερα τα πράγματα ήταν δύσκολα για το Δημητρώ. Η μητέρα του ερχότανε αργά, η γεπόνισσα έλειπε, σαπούνι δεν είχε, η ώρα έφευγε, κι ωστόσο αυτός, αύριο το πρωί στις επτά, έπρεπε να 'ναι έτοιμος με ποδιά καθαρή και το δεματάκι με το φαί του στο χέρι.

η τελεία

Για το φαί δεν τον έμελλε και τόσο... ~~που~~ σε ζέρει ο άλλος η τρεις και τι δεν τρεις! Εκείνο που τον επείραζε ήτανε η ποδιά.

η άνω τελεία

(...) και τα μάτια του δασκάλου, όταν έλεγε «θα έλθετε καθαροί», έπεσαν ακριβώς στην ποδιά του Δημητρώ...

... τα αποσιωπητικά

το κόμμα

Καίνα Παπά
(απόσπασμα από διήγηση)

« » τα εισαγωγικά

η συγγραφέας

! το θαυμαστικό

Διδασκαλία λεξιλογίου

2

Το ποίημα

ο τίτλος **Η χιονιά**

η στροφή

Χιόνισε πολύ
στα βουνά, στα δάση.
Κάτασπρο χαλί
σκέπασε την πλάση.

Χιόνισε πολύ. ο στίχος
Στην χιονιά την τόση
το μικρό πουλί
Θε μου, θα παγώσει!

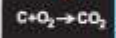
Βασίλης Χαρωνίτης

ο ποιητής

1

Η Χημεία

η χημική αντίδραση

το άτομο
το νετρόνιο
το πρωτόνιο
το ηλεκτρόνιο
ο πυρήνας
 H_2O
το μόριο νερού

ο χημικός
ο δοκιμαστικός σωλήνας
το χημικό εργαστήριο

2

Η Φυσική

οι πόλοι

ο Ηλεκτρισμός

ο Μαγνητισμός

η μπαταρία

ο λαμπτήρας

ο μαγνήτης

η Οπτική

τα ηλεκτρόδια

η έλξη

το αέριο

ο βρασμός

τα χρώματα της ίριδας

η φωτιά

το θερμόμετρο

η παραγωγή ήχου

η θερμοκρασία

το πρίσμα

η αντίληψη ήχου

η Θερμοδυναμική

η Ακουστική

**Διδασκαλία
λεξιλογίου**

1

Η διδασκαλία

παραδίδω το μάθημα / διδάσκω

2

Το πείραμα

κάνω πείραμα

3

Η παρακολούθηση

παρακολουθώ το μάθημα /
κρατώ σημειώσεις

4

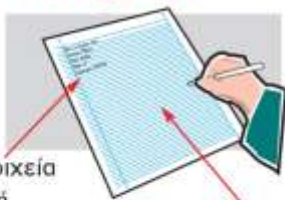
Η παρουσίαση

παρουσιάζω εργασία

5

Το διαγώνισμα

τα στοιχεία
μαθητή

η κόλλα

6

Οι εξετάσεις

ο επιτηρητής

γράφω εξετάσεις

7

Η διόρθωση του διαγωνίσματος

ο βαθμός

8

Ο έλεγχος προόδου

Διδασκαλία λεξιλογίου

7. Αντιστοιχίζω τις λέξεις και φτιάχνω φράσεις

Α	Β
κάνω	την εργασία
σηκώνω	εξετάσεις
διορθώνω	το λόγο
σβήνω	το μάθημα
κάνω	το διαγώνισμα
ζητάω	χέρι
κρατώ	πείραμα
παραδίδω	διάλειμμα
παρασιάζω	σημειώσεις
δίνω	τον πίνακα

8. Συμπληρώνω τις λέξεις που λείπουν.

Ο Γιώργος κάθε βράδυ, μόλις τελειώνει τη μελέτη, ετοιμάζει την τ..... του για το σχολείο. Βάζει μέσα τα β..... του και τα τ..... του, τον στ..... και το μ..... του, την ξ..... του, τη γ..... και το κα..... του. Σήμερα η τσάντα του είναι πολύ βαριά. Έχει βάλει μέσα του κόσμου τα βιβλία : φ..... , χ..... , μ..... , αλλά και ι..... και βι..... . Διάβασε πολύ καλά στη βιολογία, γιατί ο κ..... είχε πει πως θα γράψουν δ..... . Ο Γιώργος όμως δεν φοβάται καθόλου. Σίγουρα θα πάρει καλό β..... .

9. Διαβάζω προσεκτικά τις προτάσεις. Ποια σημεία στίξης αναγνωρίζω;

1. Η τσάντα ήταν γεμάτη με βιβλία, τετράδια, μολύβια . . .

.....

2. «Αύριο θα γράψουμε διαγώνισμα» είπε ο καθηγητής.

.....

3. Ένα μόνο θα σας πω: διαβάστε όσο καλύτερα μπορείτε!

.....

4. Γιώργο, να διαβάσεις τα μαθήματά σου για αύριο!

.....

Ενδεικτικές ασκήσεις

Αφόρμηση για τη διδασκαλία του αορίστου από το βιβλίο Υπόθεση Γλώσσα (παρελθόν)

έπαιξα
δούλεψα

46 Συμπλήρωσε τον πίνακα.

θηματικός χαρακτήρας (αορίστος π/λ/ψ)

Ο καρόνας για τον Αόριστο

	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	
ζω	κερδίζω κάνω νιώθω ακούω λαύζω	κέρδινα ένιωθα άκουγα	κέρδισα ένιωσα	σ
νω				
θω				
φωσάτε +ω	παίζω δεύω προσέχω ανοίγω πλέκω	εβάρνα άνοιγα		ς
ζω				
κνω				
κω	παλεύω παύω*	πάλευα έπαυα	έπαφα	ψ
γω				
κω				
εύω	γράφω βάφω λείπω καλύπτω*	έγραφα έβαφα έλειπα κάλυπτα	έβαφα έβαφα έβαφα κάλυφα	
αύω				
φω				
βω				
νω				
πω				

47 Βάλε τα ρήματα στον αόριστο και γράψε το σωστό γράμμα στο φιαλίδιο.

αυτός δεν ακούει .....
 εσείς μαλώνετε .....
 εγώ γυρίζω .....
 εμείς ζωγραφίζουμε .....
 εσύ κάνεις .....
 αυτοί πληρώνουν .....

A' ουζιγία: αόριστος 35

Επικοινωνιακές δραστηριότητες

Παιχνίδια ρόλων:

- *Κάποιος μαθητής κρύβει ένα αντικείμενο της τάξης στο συρτάρι του δασκάλου και οι υπόλοιποι κάνουν ερωτήσεις προσπαθώντας να ανακαλύψουν τι είναι.*
- *Κάποιος μαθητής περιγράφει το αγαπημένο του μάθημα χρησιμοποιώντας λεξιλόγιο από τις υποενότητες της θεματικής ενότητας «Η εκπαίδευση» και οι συμμαθητές του προσπαθούν να καταλάβουν ποιο είναι.*

Δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου: Πώς ήταν το παλιό μου σχολείο

δ. Γράψε για το σχολείο στην πατρίδα σου. Πώς ήταν και τι είχε.

Στο πλαίσιο σου δίνουμε χρήσιμες λέξεις.

κοντά / μακριά, μεγάλο / μικρό,
καινούργιο / παλιό, αυλή,
γυμναστήριο, χημείο,
βιβλιοθήκη,
πόσες τάξεις, πόσοι μαθητές,
πολλά / λίγα βιβλία...

Μια τάξη σε ένα ελληνικό
σχολείο πριν από πολλά χρόνια.

Ένα ελληνικό σχολείο πριν από πολλά
χρόνια: οι μαθητές φτερεύουν δέντρα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***Δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου:
Πώς ήταν το παλιό μου σχολείο***

- Οι γραπτές εργασίες διορθώνονται στην τάξη με τη συμμετοχή όλων και μαζί με μία φωτογραφία (εφόσον υπάρχει) αναρτώνται στον πίνακα εργασιών της τάξης.

Κατανόηση προφορικού λόγου

- Οι μαθητές ακούν το τραγούδι «Ο πιο καλός ο μαθητής» από το βιβλίο *Λίγα τραγούδια θα σου πω*.

Κατανόηση προφορικού λόγου: προακουστικές δραστηριότητες και εμπέδωση λεξιλογίου

Δραστηριότητες

1.

Βρίσκω στο τραγουδι όλες εκείνες τις λέξεις που έχουν σχέση με τη λέξη «σχολείο». Π.χ. ο *δάσκαλος* κελ.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2.

Πώς λέω στα ελληνικά τα παρακάτω;

1. ....

2. *προαύλιο* .....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

8. *κουδούνι* .....

9. ....

10. ....

11. ....

12. ....

13. ....

Κατανόηση προφορικού λόγου: δραστηριότητες μετά την ακρόαση του τραγουδιού

3. Τώρα χρησιμοποιώ τις λέξεις της δραστηριότητας 2 και συμπληρώνω τις προτάσεις.

- Η δασκάλα κάθεται στην ..... ενώ οι μαθητές στα .....
- Δώσε μου την ..... για να ξύσω το μολύβι μου.
- Όταν χτυπάει το ..... κάνουμε διάλειμμα και πάμε στο ..... για να φάμε κάτι.
- Δεν έχω ..... για να γράψω στον πίνακα.
- Όταν έχει καλό καιρό, στα διαλείμματα βγαίνουμε έξω στο .....
- Το σχολείο μας έχει δέκα μεγάλες ..... με πολλά παράθυρα.

4. Τι σημαίνουν οι εκφράσεις που υπάρχουν στο τραγούδι;

α. Με είκανε στη βρέξει και μη στάξω	1. Δεν πήρα ποτέ λεφτά 2. Με χτύπησαν στο μάτι 3. Στη ζωή απέτυχα, δεν τα πήγα καλά.
β. Στη ζωή πήρα μηδέν	4. Με είχαν τιμωρία στη βροχή
γ. Μου βγάλανε το μάτι	5. Με πρόσεχαν πολύ 6. Μου κάνουνε κακό

5.

Το σχολείο
κι εγώ:
Μιλώ με τους συμμαθητές
μου για το τι μου προσφέρει
το σχολείο. Τι άλλο
περιμένω από
το σχολείο;

6.

Γράφω τι μου αρέσει και τι δε μου αρέσει στο σχολείο μου.

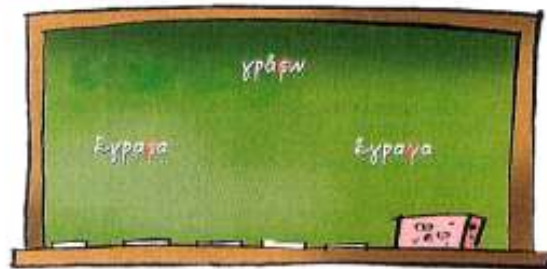
ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ

ΔΕ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙ

•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....

Κατανόηση προφορικού λόγου: ασκήσεις στον αόριστο

Γραμματική

1. α. Ξανακούω το τραγούδι και συμπληρώνω τα ρήματα (που είναι σε χρόνο Παρατατικό)

Εναν καιρό που μ' ..... η μάνα μου σχολεία
ο δάσκαλός μου μ' ..... στο πρώτο το θρανίο.

Πάντοτε στο τετράδιο βαθμό ..... δέκα
κι αν στη ζωή πήρα μηδέν τα φταίει μια γυναίκα.

Στον έλεγχο διαγωγή ..... "κοσμοπάτη"
κι όμως οι συναναστροφές, όλες αυτές, Μανόλη μου,
μου βγάλανε το μάτι.

Ο πιο καλός ο μαθητής ..... εγώ στην τάξη
κι οι δάσκαλοί μου με ..... "μη βρέζει και μη στάζει".

β. Τώρα βρίσκω τον Ενεστώτα και τον Αόριστο των ρημάτων της δραστηριότητας 1α.

ΠΡΟΣΕΧΩ!

Ενεστώτας
στέλνω

Αόριστος
έστειλα

Παρατατικός
έστελνα

γ. Τι παρατηρώ για τον Αόριστο και τον Παρατατικό στα ρήματα «έχω» και «είμαι»; Θυμάμαι και άλλα ρήματα σαν κι αυτά.

δ. Παρατατικός ή Αόριστος; Συμπληρώνω τις παρακάτω προτάσεις με τα ρήματα της παρένθεσης στον κατάλληλο χρόνο.

1. Χθες που μ' ..... η μάνα μου σχολεία. (στέλνω)
ο δάσκαλός μου μ' ..... στο πρώτο το θρανίο. (βάζω)
2. Όταν ήμουνα μικρός, ... στο σχολείο με το ποδόσφαιρο. (πιγαίνει)
3. Πραχτός ..... δέκα στα Μαθηματικά. (παίρνω)
4. Πέροι ..... πέντε ώρες την ημέρα. (διαβάζω)
5. Την περασμένη εβδομάδα ..... εκδρομή στους Δελφούς. (πιγαίνει)
6. Χθες δε ..... καθόλου (διαβάζω),
γιατί ..... όλη την ημέρα στον υπολογιστή. (παίζω)

Κατανόηση προφορικού λόγου- αφόρμηση για περαιτέρω συζήτηση

2. α. Πώς αλλιώς λέω στα ελληνικά:

- ο πιο καλός   *ο καλύτερος*
ο πιο κακός   .....
ο πιο παλιός   .....
ο πιο λίγος   .....
ο πιο μεγάλος   .....
ο πιο μικρός   .....

β. "Ο πιο καλός ο μαθητής
ήμουν εγώ..."

Μιλάω και εγώ για...

- το πιο δύσκολο/εύκολο μάθημα
- τον πιο αυστηρό καθηγητή
- την πιο ωραία εκδρομή
- το πιο νόστιμο φαγητό του κυλικείου
- την πιο καλή δασκάλα
- το πιο μεγάλο διάλειμμα
- τον πιο καλό βαθμό

